

*Τα βέλτιστα και τα χειρίστα «Εθνικά» μας εγχειρήματα
«Μιζερέρε»*

από το Εθνικό Θέατρο στο “Κοτοπούλη-Ρεζ”

«Αγάπης αγώνας άγονος»

από την Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου

Σε αντίθεση με τα προηγθέντα, επικεντρωμένα πάντοτε σε αξιόλογα σχήματα, κατά κύριο λόγο περιφερειακά ή πάντως περισσότερο περιορισμένων υλικών δυνατοτήτων, το εύρος των παραγωγών και η συνακόλουθη πολυπραγμοσύνη του Εθνικού Θεάτρου μοιάζει φυσική και πιθανόν σχετίζεται και με τις πραγματικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το θεσμικό ρόλο της πρώτης κρατικής σκηνής.

Το ειδολογικό φάσμα που υπηρετείται από τις πολλές σκηνές του Εθνικού είναι σημαντικό, αν και όχι πάντοτε κατανοητό σε μια λογική συγκρότησης ρεπερτορίου. Από άποψη ποιότητας, πάντως, εμφανίζεται τουλάχιστον άνισο, καθώς ο για τα ελληνικά μέτρα γιγαντισμός του φαίνεται να χωράει τα πάντα, από το καλύτερο έως το χειρότερο. Και οι δύο πόλοι νοούνται εδώ περισσότερο ως προς το διαφανιζόμενο σκεπτικό παρά ως προς το τελικό αποτέλεσμα, αν και τα παραδείγματα που ακολουθούν εμφανίζουν μάλλον σχέση ευθείας αναλογίας μεταξύ επιλογών και εγχειρημάτων.

Στον εξειδικευμένο τα τελευταία χρόνια σε υπερθεάματα χώρο του «Κοτοπούλη-Ρεζ» ανέβηκε μια παράσταση, που επιεικώς θα χαρακτηριζόταν περιττή, εάν ως αποτέλεσμα δεν ήταν αφόρητη. Το αφελέστατο κακέκτυπο γερμανικού καμπαρέ που συνέγραψε ο κ. Πασχίδης δεν είναι παρά άτεχνη παράθεση των σχετικών μοτίβων του είδους, στερούμενη όχι μόνο ύφους αλλά και στοιχειώδους θεατρικής αποτελεσματικότητας. Όσο για τον αδιανόητο παιδισμό απέναντι στην εποχή επώασης του γερμανικού «αυγού του φιδιού» που στοίχειωσε τον 20ο αιώνα, αν δεν υποκρύπτει ιδεολογική τύφλωση, οπωσδήποτε καλύπτει μια ελλιπέστατη ιστορική συνείδηση και αφήνει έκθετο το συγγραφέα. Στον κόσμο τεράτων που εμφανίζει χωρίς ίχνος διαλεκτικής ερμηνείας το «Μιζερέρε», ο ναζισμός δεν φαίνεται απαραίτητος το χειρότερο κακό.

Από την άλλη, το χειρότερο κακό για το θέατρό μας, ήταν πως ολόκληρη η παράσταση, σκηνοθετημένη από τον Κώστα Τσιάνο, με τη γνωστή ιστορία και τα πάμπολλα θετικά σημεία στο βιογραφικό του, φαίνεται να παρασύρθηκε στο καλλιτεχνικό επίπεδο των δραματοουργικών ακροβασιών του συγγραφέα. Εν τινι μέτρω αναπόφευκτη κατρακύλα, όταν μια πλειάδα ταλαντούχων συντελεστών και ηθοποιών και ένας σοβαρός σκηνοθέτης καλούνται να ανεβάσουν το τίποτε.

Παρ’ όλες τις δικαιολογίες που προσφέρει το έργο, το αποτέλεσμα είναι τόσο άτεχνο, φτηνό και ενοχλητικό που μοιάζει απίστευτο. Τη εξαιρέσει του γνώστη του είδους Θάνου Μικρούτσικου που διεσώθη μόνος από το ναυάγιο, ερήμην του έργου και της παράστασης, η παρακολούθηση του θεάματος ήταν μια τεράστια απορία: Γιατί αυτό το έργο και γιατί έτσι; Πού πήγε το γούστο του κ. Τσιάνου και πού χάθηκε η εγνωσμένη ικανότητά του να οργανώνει, αν μη τι άλλο, παραστάσεις ευφρόσυνες; Πώς βρέθηκε η συνήθως υψηλή αισθητική του Γιάννη Μετζικώφ να ευθύνεται για τόση θεατρική φτήνια; Γιατί υπέστημεν αυτό το κακοστημένο θεατρικό μπούγιο με τα πάμπολλα, ακόμη και στοιχειώδη τεχνικά προβλήματα και γιατί αφέθηκαν ανυπεράσπιστοι στην καταιγίδα του έργου ταλαντούχοι άνθρωποι, όπως ο Άλκης Κούρκουλος, η Τάνια Τρύπη, η Αννέζα Παπαδοπούλου, η Τζίνη Παπαδοπούλου και όσοι λοιποί;

Στον αντίποδα, η πρώτη σκηνοθετική κατάθεση του Στάθη Λιβαθινού ως Διευθυντή της Πειραματικής Σκηνής εκόμισε πλείστους καλούς οιωνούς: Σοβαρή επιλογή

έργου. Σαίξπηρ, ναι, πλην ολιγοπαιγμένος, νεανικός, με ανοιχτά θέματα. Συνολική αισθητική άποψη που εκκινεί από την έμπνοη και καταυγάζουσα μετάφραση του Στρατή Πασχάλη. Περνά από την μπαγκέτα του Λιβαθινού που πέτυχε μια λαϊκή, φρέσκια παράσταση με υψηλό γούστο και θεατρική ψίχα, με άποψη και στυλ που ερχόταν αυτονοήτως, τόσο από τη δραματοουργία, όσο και από τη μακρόχρονη ομαδική δουλειά. Συλλαμβάνεται στην εξαίρετη, με χιούμορ και ευαισθησία, με άποψη συνδιαμορφωμένη και αναδυόμενη οργανικά από κάθε κύτταρο της παράστασης, μουσική δουλειά του Θοδωρή Αμπαζή, που επιβεβαιώνει πόσο τον χρειάζεται το θέατρό μας. Συνεχίζεται στην ευφάνταστη όψη της Ελένης Μανωλοπούλου και στην άψογη δυναμικότητα σφραγίδα της κινησιολογικής και χορογραφικής δουλειάς της Μαριέλας Νέστορα. Τέλος, προεκτείνεται για να δικαιωθεί σε ένα δυνατό ερμηνευτικό σύνολο, νέων και αγνώστων ως επί το πλείστον, που φαίνεται να εννοούν το θέατρο τόσο σοβαρά, όσο και ψυχαγωγικά. Επειδή η ομάδα είναι ελπιδοφόρα κι επειδή ο κ. Λιβαθινός αποτελεί μια από τις σοβαρότερες περιπτώσεις σκηνοθετών στις οποίες θα ποντάριζε κανείς με σοβαρές πιθανότητες κέρδους, επειδή επίσης η ρώσικη σχολή την οποία εκπροσωπεί ο σκηνοθέτης αποτελεί την αποθέωση του θεάτρου δια του ηθοποιού και επειδή το στοίχημα θα ‘ταν ευχή να κερδηθεί, μετά το μεγάλο εύγε και χωρίς καμία διάθεση να μετριαστεί, καλό θα ήταν να επισημανθεί ότι, αν η παράσταση κινδυνεύει από κάτι, είναι οι μεταξύ των ηθοποιών ανισότητες, ενίοτε σε κρίσιμους συνδυασμούς ως προς τη λειτουργία των σκηνικών σχέσεων.

Έτσι, δεν μπορεί να μην παρατηρήσει κανείς ότι το μεν κωμικό, το «λαϊκότερο» –και πιθανόν το δυσκολότερο- επίπεδο της σαιξπηρικής κωμωδίας κερδήθηκε πλήρως και μάλιστα, όχι μόνο στο πεδίο της κωμικότητας, αλλά και σ’ αυτό της εγγραφής μιας πικρής ματιάς για την ερωτική ματαιότητα. Εδώ είχαμε μια σειρά από εξαιρετες ερμηνείες: Ο Αλέξανδρος Λογοθέτης, ο Βασίλης Ανδρέου, ο Νίκος Καρδώνης, η Μαρία Σαββίδου, ο Δημήτρης Παπανικολάου, ο Γιώργος Δάμπασης, όλως ιδιαιτέρως ο Δημήτρης Ήμελλος -που ξεκινώντας απ’ το τίποτα ενέγραψε σ’ ένα απίστευτο γκροτέσκο σκίτσο ένα ανθρώπινο δραματάκι- σήκωσαν το βάρος των ρόλων τους με τρόπο υποδειγματικό. Κοντά σ’ αυτούς θα ξεχωρίζαμε τον εξαιρετης ανάπτυξης Μπιρόν του Γιάννη Μαυριτσάκη και τις Ναταλία Στυλιανού, Αλεξάνδρα Λέρτα, Εβίτα Ζημάλη, το δυναμισμό –αν και όχι χωρίς κάποια αστάθεια- της Κατερίνας Ευαγγελάτου.

Αν υπήρξαν κάπου αδυναμίες απεύθυνσης λόγου ή εσωτερικής ανάπτυξης ήταν στη λοιπή συγκρότηση των ομάδων των «εραστών» (Μαρία Ναυπλιώτου, Στάθης Γράψας, Παναγιώτης Μπουγιούρης, Νικόλας Παπαγιάννης, Μαριάννα Λαμπίρη), καθώς και στον Μπουαγιέ (Τάσος Γιαννόπουλος). Ας μην εκληφθεί η παρατήρηση παρά ως σοβαρό ενδιαφέρον για ακόμη καλύτερες επιτεύξεις, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας που υπόσχεται πάρα πολλά.

ΕΛΣΑ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥ